

Protocol winteropvang Gelderland-Zuid

1. Doel

De afspraken in het Protocol winteropvang hebben tot doel om de dakloze mensen in de regio Gelderland-Zuid gedurende de winterperiode (1 november tot 1 mei) op een verantwoorde wijze op te vangen.

2. Ketenpartners winteropvang

De samenwerkende ketenpartners zien het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid om een verantwoorde winteropvang voor dakloze mensen te realiseren. Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) van GGD Gelderland-Zuid jaagt dit proces aan. De gemeente Nijmegen coördineert.

Een ketenpartner is een partij die verbonden is aan het winterprotocol. Dit zijn onderstaande gemeenten uit het Rijk van Nijmegen en Rivierenland, zorgaanbieders, MBZ, Politie, Pro Persona en het Interventieteam.

Nijmegen

- Gemeente Nijmegen (centrumgemeente)

Zorgaanbieders die opvang bieden

- Iriszorg, locaties:
 - Eerste opvang MFC (24 uurs-opvang)
 - Eerste opvang De Aanvang (24 uurs-opvang)
 - Eerste opvang Vince (24 uurs-opvang)
 - Ontmoetingsplek Het Kasteel (dagopvang)
 - Winteropvang (nachtopvang)
- RIBW Nijmegen, locatie:
 - Eerste opvang NuNN (nachtopvang)

Overige partners

- Politie Nijmegen
- Politie Tweestromenland (Rijk van Nijmegen)
- Stichting Barka
- Het Kruispunt
- Pro Persona
- Interventieteam Nijmegen
- Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) van GGD Gelderland-Zuid, team Nijmegen

Rijk van Nijmegen

Gemeenten

- Berg en Dal
- Beuningen
- Druten
- Heumen
- Mook en Middelaar
- Wijchen

Rivierenland

Gemeenten

- Buren
- Culemborg
- Neder-Betuwe
- Tiel
- West Betuwe
- West Maas en Waal

Zorgaanbieders die opvang bieden

- Iriszorg, locatie:
 - Dagopvang Tiel
- RIBW Rivierenland, locatie:
 - Nachtopvang de Kwelkade Tiel

Overig

- Politie De Waarden (Rivierenland)
 - Stichting Barka
 - GGZ Pro Persona
 - Interventieteam Rivierenland
 - Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) van GGD Gelderland-Zuid, team Tiel
 - BOA's
-

Benoemen aandachtsfunctionaris

MBZ, politie, Pro Persona, de Interventieteams en elke zorgaanbieder benoemt een aandachtsfunctionaris winteropvang. Voor de zorgaanbieders met nachtopvang wordt er een aandachtsfunctionaris per opvanglocatie benoemd. De aandachtsfunctionaris is het eerste aanspreekpunt van die organisatie/locatie voor de winteropvang en wordt met contactgegevens opgenomen in het Protocol winteropvang (bijlage 2 en 3).

Overleg

Ieder jaar in september/oktober bespreekt centrumgemeente Nijmegen met ketenpartners de samenwerkingsafspraken uit dit protocol. Zo nodig worden op basis van dit overleg de afspraken bijgesteld. Ieder jaar in mei worden de samenwerkingsafspraken geëvalueerd en zo nodig geoptimaliseerd. De gemeente Nijmegen neemt hiertoe het initiatief.

3. Structurele buitenslapers

Jaarlijks stellen MBZ, interventieteam, politie, BOA's (Rivierenland) en alle zorgaanbieders een lijst samen met mensen die structureel buiten slapen. Het doel hiervan is dat de buitenslapers tijdens een periode van (streng) vorst bezocht en opgespoord kunnen worden om ze (al dan niet verplicht) op een verantwoordelijke wijze op te vangen.

Afspraken

-
- MBZ is aanjager voor het samenstellen en bijhouden van de lijst met structurele buitenslapers. Voor de contactgegevens wordt verwezen bijlagen 2 en 3.
- De ketenpartners (met uitzondering van de gemeenten*) hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het in beeld hebben van structurele buitenslapers.
**In Tiel heeft de gemeente wel een rol in de vorm van het daklozenoverleg.*
- De aandachtsfunctionarissen van elke organisatie leveren jaarlijks vóór 1 november de ingevulde 'lijst met structurele buitenslapers' aan bij MBZ. MBZ zet dit in september/oktober uit. Ook mensen die geschorst zijn voor de nachtopvang worden op de lijst geplaatst.
- Aan elke persoon die buiten slaapt wordt een contactpersoon gekoppeld. Voor mensen die in zorg zijn is dat een medewerker van de zorgaanbieder. Voor mensen die niet in zorg zijn is dat MBZ/IVT. Daarnaast kan het "daklozenoverleg Tiel" worden ingezet om koppeling te faciliteren.
- De lijst met structurele buitenslapers wordt geactualiseerd op het moment dat fase 1 of 2 van het Protocol winteropvang ingaat. De werkwijze hiervoor staat beschreven in paragraaf 5.
- De aandachtsfunctionarissen van de locaties winteropvang sturen wekelijks een overzicht van de mensen die gebruik maken van de winteropvang toe aan de aandachtsfunctionaris van MBZ in Nijmegen.

4. Winteropvang instellen, wijzigen en beëindigen

Monitoren verwachte gevoelstemperatuur

MBZ zorgt in de periode van 1 november tot 1 mei voor het monitoren van de verwachte gevoelstemperatuur. Voor het omrekenen van de temperatuur naar de gevoelstemperatuur wordt gebruik gemaakt van de JAGT/TI methode die het KNMI hanteert. Het tijdstip dat als meetmoment geldt is 6.00 uur in de ochtend. De gevoelstemperatuur wordt steeds voor een aaneengesloten periode van 5 dagen gemonitord. Als fase 1 of 2 van het winterprotocol op een van de weekenddagen van toepassing is, dan geldt deze voor het hele weekend. Omdat de (nacht)opvangvoorzieningen vroeg in de ochtend sluiten, blijven de voorzieningen nadat fase 1 of 2 van het winterprotocol is beëindigd één nacht langer open.

Twee fases Winterprotocol

In het winterprotocol worden twee fases onderscheiden. Per fase is een aantal maatregelen van kracht waaraan iedere ketenpartner zich verbindt. Het doel van deze maatregelen is per fase verschillend; bij fase 1 wordt er aangespoord naar binnen te gaan wegens gezondheidsrisico's, bij fase 2 moeten mensen naar binnen vanwege reëel gevaar op onderkoeling en kans op overlijden.

Fase 1

Fase 1 gaat in als 's nachts een gevoelstemperatuur lager dan 0°C wordt verwacht. Er is een reëel gevaar op bevriezing van lichaamsdelen en een klein risico op onderkoeling. De winteropvang wordt overal opengesteld. In geen enkele opvanglocatie wordt een eigen bijdrage geïnd. Bij schommelingen van de temperatuur rond de 0°C wordt fase 1 voor meerdere aaneengesloten dagen ingesteld.

Fase 2

Fase 2 gaat in bij:

- 3 dagen of langer een gevoelstemperatuur van -5°C of lager;
- Een gevoelstemperatuur van -10°C of kouder;
- Een combinatie van aanhoudende kou, wind en/of neerslag.

De winteropvang wordt overal opengesteld. Vanwege een reëel gevaar op onderkoeling is bij fase 2 (nacht)opvang voor buitenslapers verplicht. Mensen mogen niet meer buiten slapen dus zo nodig

vindt verplichte nachtopvang plaats op basis van de Wet verplichte GGZ of een noodmaatregel uitgevaardigd door de burgemeester. In geen enkele opvanglocatie wordt een eigen bijdrage geïnd.

Communicatie over instellen, wijzigen en beëindigen winteropvang

De verantwoordelijkheid voor het instellen, wijzigen en beëindigen van de verschillende fases van de winteropvang ligt bij MBZ. MBZ stelt alle ketenpartners op de hoogte en gebruikt daarvoor de mailinglijst in bijlagen 4 en 5. De ketenpartners bevestigen de ontvangst van deze informatie. MBZ publiceert tevens op de website van de GGD, zodat daar altijd de actuele situatie te vinden is.

5. Signalering, opsporing en gedwongen opvang

Signalering

Als inwoners buitenslapers signaleren, kunnen zij dit melden bij MBZ via 1) een meldformulier op de website van de GGD, via 2) telefoonnummer 088-1447030 (tijdens kantooruren), of 3) 24/7 bij de politie via telefoonnummer 0900-8844.

Opsporing en verwijzing bij fase 1

Bij fase 1 van het winterprotocol is het de verantwoordelijkheid van de contactpersoon op de lijst om de buitenslaper in beeld te hebben, en worden in principe de structurele buitenslapers op de lijst bezocht, eventueel samen met de politie/toezicht.

- Op het moment dat fase 1 van het winterprotocol ingaat stuurt MBZ de meest actuele lijst met structurele buitenslapers toe aan de aandachtsfunctionarissen van de zorgaanbieders.
- De aandachtsfunctionarissen hebben de verantwoordelijkheid om de lijst met structurele buitenslapers intern uit te zetten bij de collega's die in de opvanglocaties werken.
- Als de zorgaanbieders weten waar iemand op de lijst met buitenslapers slaapt, geven zij dit direct door aan MBZ.
- Als iemand op de lijst met buitenslapers uit beeld is, geeft de aandachtsfunctionaris dit ook direct door aan MBZ.

Het doel van het opsporen van buitenslapers is tijdens fase 1 om de buitenslapers te wijzen op de mogelijkheid van winteropvang en ze aan te sporen naar de winteropvang te gaan. De contactpersoon vraagt/beoordeelt hoe het gaat, of de persoon iets nodig heeft en deelt indien nodig dekens of warme kleding uit. Bij het opsporen van buitenslapers laten de professionals zich adviseren door de cliëntengroep in de opvang, ervan uitgaande dat cliënten veelal van elkaar weten wie er nog buiten slaapt en op welke plaats. Er zijn bij de opvanglocaties en bij de GGD sheltersuits beschikbaar. Als de contactpersoon de buitenslaper niet bezoekt heeft deze de verantwoordelijkheid om een alternatief te organiseren.

De contactpersoon gaat na of er in de reguliere opvanglocaties capaciteit beschikbaar is om personen op te vangen. Indien er geen of onvoldoende capaciteit is, doet de contactpersoon een beroep op andere mogelijke opvanglocaties. De openingstijden van alle locaties zijn opgenomen in bijlage 1.

Opsporing en verplichte opvang bij fase 2

Daar waar nodig treedt de politie op. Dit kan zowel op grond van artikel 7.3 juncto artikel 3.4 Wet GGZ, als na het afgeven van een noodbevel door de burgemeester.

Bij fase 2 van het winterprotocol komt de verantwoordelijkheid voor het opsporen van buitenslapers bij MBZ te liggen.

Doel tijdens fase 2

Het doel van het opsporen van buitenslapers tijdens fase 2 is om de persoon naar de opvang te brengen, omdat er reëel gevaar is op onderkoeling en risico op overlijden. Mensen mogen niet meer buiten slapen dus zo nodig vindt verplichte nachtopvang plaats. Daar waar nodig treedt de politie op, op grond van artikel 3.4 Wet Verplichte GGZ (Wvggz). Bij het opsporen van buitenslapers laten de professionals zich adviseren door de cliëntengroep in de opvang, ervan uitgaande dat cliënten veelal van elkaar weten wie er nog buiten slaapt en op welke plaats. De sheltersuits bieden gedurende fase 2 onvoldoende bescherming, dus zijn geen alternatief.

MBZ en politie stemmen af met de opvanglocaties of en waar er plek is en wanneer een cliënt geplaatst wordt. De locaties met openingstijden zijn opgenomen in bijlage 1. Bij de nachtopvang vindt zo nodig een medische check plaats.

Informatieuitwisseling tijdens fase 2

- Op het moment dat fase 2 van het winterprotocol ingaat sturen zorgaanbieders de meest actuele informatie met betrekking tot de lijst met structurele buitenslapers toe aan MBZ.
- Als de zorgaanbieders weten waar iemand op de lijst met buitenslapers slaapt, geven zij dit direct door aan MBZ.
- Als iemand op de lijst met buitenslapers uit beeld is, geeft de aandachtsfunctionaris dit ook direct door aan MBZ.
- De aandachtsfunctionaris van de opvanglocatie geeft aan de aandachtfunctionaris van MBZ door welke structurele buitenslapers zich in de winter(nacht)opvang bevinden.

Afspraken tijdens fase 2

- 1) Buitenslapers worden zo veel mogelijk overdag aangesproken door alle contactpersonen met als doel om buitenslapers te motiveren om in de opvang te slapen.
- 2) MBZ bezoekt in de avonduren de buitenslapers en probeert ze te motiveren naar de winteropvang te gaan.
- 3) Indien een buitenslaper over een zorgmachtiging beschikt, geeft de GGD de locatie van de buitenslaper door aan de instelling die verantwoordelijk is (de regiebehandelaar van de zorgaanbieder). Deze maakt een afweging en koppelt dit terug aan MBZ. Als de persoon buiten blijft slapen bij fase 2 meldt MBZ dit bij de politie.
- 4) MBZ meldt het altijd bij de politie als het niet is gelukt om de buitenslaper te motiveren om in de opvang te slapen.
- 5) Politie en toezicht bespreken met elkaar de casuïstiek van de actuele buitenslapers. Per persoon wordt gekeken of er dwangmogelijkheden zijn zoals bijvoorbeeld een verblijfsontzegging of proces verbaal voor slapen op de openbare weg. De sanctie hiervoor is doorgaans een boete en biedt daardoor geen oplossing op korte termijn en is daarom niet zinvol.
- 6) Indien tijdens een bezoekronde een buitenslaper ondanks vele aansporingen door MBZ en acties onder 1 en 2 niet naar binnen wil, overlegt de politie met de crisisdienst van Pro Persona om vast te stellen of er een gevaar/ernstig nadeel ontstaat op basis van een psychiatrisch toestandsbeeld of het vermoeden daarvan, en er een beoordeling moet plaatsvinden. Afhankelijk van de situatie van betrokkene belt de politie de ambulancedienst en laat buitenslaper vervoeren naar de crisisbehandelkamer.
- 7) De crisisdienst beoordeelt het toestandsbeeld van betrokkene mede in relatie tot de omstandigheden buiten in het kader van de Wvggz.
- 8) In het uitzonderlijke geval dat tussen inschakelen van de crisisdienst en het ophalen van de buitenslaper de buitenslaper uit eigen beweging vertrekt, wordt dit gemeld aan MBZ. Deze persoon krijgt (opnieuw) de status van buitenslaper, en komt daarmee onder monitoring van MBZ.
- 9) Indien sprake is van een acute situatie waarbij onmiddellijk gevaar dreigt voor betrokkene met vrees voor ernstig lichamelijk letsel, zal de politie op basis van artikel 3 van de Politiewet zorgdragen dat betrokkene de benodigde hulp krijgt en hiertoe contact opnemen met de winteropvang via telefoonnummer 088-6062030 om aan te kondigen dat de

buitenslaper naar de winteropvang komt. Politie beoordeelt of zij deze persoon zelf vervoeren of dat ze de ambulance oproepen. Indien betrokkene verzet pleegt, belt politie met burgemeester om passende maatregelen in te kunnen zetten.

Context rondom gedwongen opvang

Op basis van signalen over buitenslapers worden gedurende fase 2 per direct acties uitgezet. De ketenpartners hanteren daarbij het volgende opschalingmodel:

1. Drang uitoefenen door politie en/of andere ketenpartners;
2. Dwang door politie (artikel 3.4 Wet GGZ);
3. Een beoordeling van het toestandsbeeld van betrokkene in het kader van de Wvvgz. Dit loopt via de crisisdienst van Pro Persona. De politie is hierbij de verwijzer en trekt hierin samen op met de crisisdienst. Een persoon met crisismaatregel komt niet in de (nacht)opvang terecht.

De politie meldt cliënten die zij aantreffen en die per ambulance naar het ziekenhuis moeten worden gebracht bij MBZ. MBZ kijkt mee of zij een rol kan spelen. Dit geldt ook voor cliënten die door de crisisdienst beoordeeld worden, maar niet met een crisismaatregel bij de GGZ worden opgenomen.

Aandachtspunten bij fase 2

- Alcohol, drugs en kalmeringsmiddelen verhogen de kans op onderkoeling. Bij alcoholgebruik ontstaat een vaatverwijding, waardoor er een gevoel van warmte ontstaat terwijl de persoon afkoelt. Verder kunnen mensen onder invloed minder goed actie ondernemen bij onderkoeling, en zullen ze minder in beweging zijn, waardoor ze zelf minder warmte produceren.
- Bij verplichte opvang gedurende fase 2 neemt de politie eerst telefonisch contact op met de meldkamer. In overleg met de ambulancedienst kan de buitenslaper worden meegenomen naar een opvanglocatie of wordt eerst een ambulance ingestuurd voor een medische check. Dit in verband met het te snel opwarmen van het lichaam wat mogelijk een hartstilstand kan veroorzaken.

Personen die zijn of worden geschorst voor de opvang

Als iemand is geschorst voor een opvanglocatie en fase 1 of 2 van het winterprotocol is van kracht, dan wordt per situatie bekeken of een persoon tijdelijk kan terugkeren op de opvanglocatie. De schorsing wordt dan tijdelijk, gedurende het Protocol winteropvang, opgeschort. Indien het team van oordeel is dat terugkeer van een persoon op de locatie niet kan plaatsvinden, is het de verantwoordelijkheid van de schorsende partij om contact te leggen met alternatieve opvanglocaties en/of de Centrale Toegang voor Maatschappelijke Opvang (CTMO) voor een overdracht.

Indien er gedurende de winteropvang sprake is van agressief gedrag, geweld of het veroorzaken van onrust, dan gelden de regels van de betreffende opvanglocatie. Indien het team van oordeel is dat de persoon niet meer op de opvanglocatie kan verblijven, en er geen alternatieve opvanglocatie is, dan wordt de politie ingeschakeld.